

©*Petteri Aaltolainen*
Lopputyö: Taideteollinen korkeakoulu/
Taideteollisen muotoilun osasto
Taitto: *Petteri Aaltolainen*
Kannessa: ”Tule kanssani..tule, tule” yksityiskohta
Valokuvat: *Petteri Aaltolainen, Jukka Forstén ja Tommi Toija*
kannen kuva; *Jukka Forstén*
Materiaalit:kansi, sisus
ISBN 952-99547-0-0
Kirjapaino: Art-Print Oy 2005

PLASTINEN LINSSI

Petteri Aaltolainen

PLASTINEN LINSSI

Sisällysluettelo

1. Hahmotus 8

2. Työhuoneella 14

2.1 työskentelystä 16

2.2 yhteisö - yhteiseen 19

2.3 vuorovaikutusympyrä 24

3. Materiaalin kosketus 42

4. Pääroolista sivurooliin 50

4.1 peilini - pelini 52

4.2 pääroolista sivurooliin 56

4.3 poeettinen rakennelma 60

5. Plastinen linssi 66

Lähteet 72

” SOCIAL SCULPTURE –

***how we mold and shape the world in
which we live:***

SCULPTURE AS AN EVOLUTIONARY

PROCESS EVERYONE AN ARTIST”

Joseph Beuys 1990

1. НАНМОТУС

1. HAHMOTUS

Yhteiskunnan yhtäaikainen avautuminen ja rinnakkaissidosten merkitysten korostuminen ovat johtaneet siihen, että nykytaide ja visuaalinen kulttuuri eivät voi uskotella olevansa suljettuja alueita. Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Taide, taiteilija ja taidekenttä ovat osa laajempaa yhteiskuntaa. (Hannula, 2003, 15.)

Kuulumme monimuotoiseen taidekenttään. Mikä on tulevaisuuden taiteilijan tai muotoilijan rooli yhteisössä, jossa hän työskentelee vuorovaikutuksessa? Nouseeko yhteiskunnastamme tiedostettuja ja tiedostamattomia vaateita taiteilijan uudeltaisesta monimuotoisesta roolista?

Kysymyksiä on varmasti useita ja pyrkiessämme löytämään vastauksia näihin kysymyksiin, uusia muodostuu eteemme. Koen olevani hiljaisessa peilauksessa paikantumassa yhteiskuntaamme, omanlaiselle suunnalleni genressäni.

Pyrin hahmottamaan tässä taideteollisen korkeakoulun, taide-teollisen muotoilun osastolle tekemässä lopputyössäni, joka on muotoutumassa samalla henkilökohtaiseksi kuvaksi itsestäni, yhteisön ja taiteilijan välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta.

Lisäksi tarkastelen minäkuvaani, teoksen roolin muuntautumista sen valmistumisen edetessä sekä fiktion ja materiaalin kosketuksen merkitystä teoksen rakenteena olevana vapauttajana ilmaisussa.

Tämä on avausta tuntemattomaan. Olen näin mukana kehittämässä visuaalisen taiteenkulttuurimme kieltä, joka kasvaa meissä uudennäköisenä, inhimillisyydestämme johtuen, epävarman varmasti.

Uusien visuaalisten rakenteiden kehittäminen on muotoutunut viimeisen kuuden vuoden aikana merkitykselliseksi vuorovai-
kutusympyrässäni ja vaikuttanut voimakkaasti taiteelliseen työ-
kentelyyni. Muodon syntyminen ja sen prosessointi yhteisöllisen
kokemisen kautta on rakentavasti luonut syvyyttä ja vapautta ana-
lyyttiseen minuuteeni. Mitä tämä tarkoittaa ilmaisussani, on siis
ajankohtaisimmillaan.

Tuon kielen löytäminen, joka rakentuisi yhteisön sisällä muo-
toutuneista kokemuksista sekä itseilmaisun elementeistä työhuo-
neeni kätköistä, asettaa minut haastavan työn eteen.

Uusien kysymysten asettelu ja plastinen ajattelu ovat avainase-
massa, ei pelkästään lopputyössäni vaan rakentavana osana elä-
mässäni.

Löytämisen riemua, itseän.

*Given our new understanding of the mind, the question of what
human being is arises for us anew in the most urgent way.*

(Lakoff and Johnson, , 21)

Asettamieni kysymysten ympärille kehkeytyy ajatus minä olen
muodosta me olemme muodon hahmottamiseen visuaalisin vä-
linein, minkä koen olevan ilmaisuni yksi tehtävistä. Näin voisin
syvemmin rakentaa osaamiseni kenttää siihen yhteisöön kohdis-
tuen, missä olen läsnä taiteen ammattilaisena ilmaisullisesta vuo-
rovaikutuksesta käsin. Paikallistan kuvaani elämämme kentällä,
peilaten sitä kulttuuriimme, traditioihin, omaan ja yhteisöimme
historiaan ja nykyajan haasteisiin.

Ilmaisun ollessa kokonaisuutena mielessämme ja kehossamme
tapahtuvia purkauksia mahdollistuu itseyden ymmärrys. Visuaa-

lisen ilmaisun kenttä on minulle osa tätä purkautumista ja paikantumista.

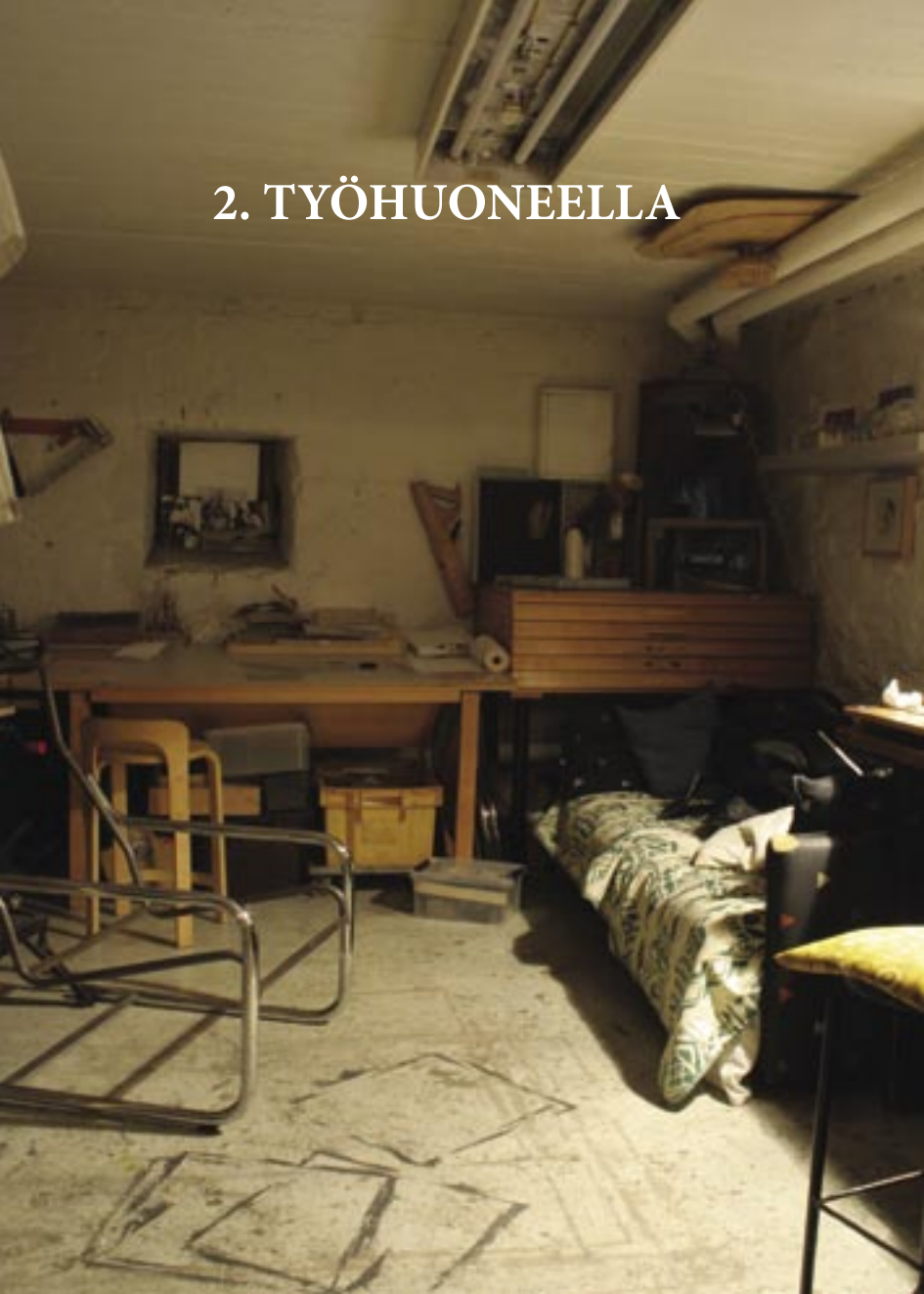
En kuitenkaan pyri arvioimaan näitä kysymyksiä tarpeettomuuden tai tarpeellisuuden välillä. Ehkäpä on enemmänkin kysymys merkityksen synnystä. Haluan kuulua yhteiskuntaamme juuri niillä ominaisuuksilla ja juuri sillä ammattitaidolla, mitä minulla on. Ja kuinka haasteelliseksi tämä onkaan muodostunut tämän päivän tuotettavuuden sekä tuotannollisten arvojen kasvaessa ympärillämme vaikuttaen kulttuurimme kasvuun ja samalla identiteettiimme.

Tuon esille muutamia esimerkkejä yhteisöllisistä työskentelymuodoista, joiden kautta koemme yhteenkuuluvuuden tunteita ja synnyttämme muotoutuneista kuvista arvoja keskuuteemme.

Tavoitteenani on myös ymmärrys siitä vuorovaikutuksen peilistä visuaalisen työn äärellä, mikä mahdollistaa meissä tietoisuuden itsestämme sekä toisistamme, samaistumisen kokemuksen paikantumisen ekologisesti, ei egoistisesti.

2. TYÖHUONEELLA

2. TYÖSKENTELYSTÄ

2.1 työhuoneella

Yksin ateljeessaan tietyllä materiaalilla työskentelevän taiteilijan ovat monissa tapauksissa korvanneet taiteilijan ”organisaattorina” ja ”välittäjänä”, nomadinen toiminta, joka liikkuu erilaisten alueiden ja kompetenssien välillä.

(Kiljunen ja Hannula, 2001, 41.)

Minun on avattava itselleni enemmän tapahtumaa, joka pitää sisälleen vuorovaikutuksen kautta syntyneitä ilmiöitä yksinäisen taiteilijan välittäjänä olemiseen ja ymmärrystä sitouttaa itseäni yhteisöön, jossa toimin sekä ymmärrystä viipyilyn merkityksestä.

Kysymykset ovat muotoutuneet ilmaisuuni alati jatkuvana virtana muokaten käsityksiäni ja rakenteitani nomadimaiseen työskentelyyn taiteen kentällä ja vahvistanut heittäytymistäni intohimoisesti avautuvia mahdollisuuksia kohti, asettaen kysymyksiä tuolle vuoropuhelulle sen ollessa refleksinomainen ja plastinen.

Tämä on siis alkua, hahmotusta, jolla on ollut merkitystä välittäjänä olemisen tavan muotoutumiselle, mitä tähän alati nomadimaiseen työskentelytapaani on syntynyt. Molemmat muodot ovat siis vaikuttaneet toisiinsa niin selkeyttäen kuin sekoittaen jo olemassa olevaa sekä näiden rakenteita.

Useat tavat työskennellä rakentavat oman dialoginsa minulle. Tuon dialogin syntymiseen on vaikuttanut oleellisesti kiinnostus fiktion ja sen vapauttaviin merkityksiin ilmaisussa, joilla olen voinut hämmentäen, rikastuttaa mieltäni sekä ilmaisuuni.

Alkuun laittavana voimana oleva intohimo tämän kaltaista

genreä kohtaan on löytynyt työhuoneeltani, yksinäisestä löytämisestä, omasta dialogistani. Yksinäisen minän kautta olen ymmärtänyt, että tarvitsen muita synnyttääkseni uudenlaista dialogia, voidakseni olla myös saavana osapuolena tuossa olevaisuuden maailmassa. Samanaikaisesti rakentaessani muotoja vuorovaikutukseen ja peilatakseni kokemuksiani ryhmätyöskentelystä syntyneistä keskusteluista, olen ryhtynyt sitouttamaan itseäni ja hahmottamaan sitoutumisen merkitystä, vapauden ja vastuun välillä. Koen sitoutumisen ymmärtämisen olevan tärkeä yhteisöiden sisällä olevalle taiteilijalle, välittäjälle. Ilmaisun monipuolinen rikkaus kasvaa tuon sitoutumisen kautta ja välittyy meissä.

Taide vaikuttaa jalostavasti jo pelkällä olemassaolollaan. Se luo niitä henkisiä siteitä, jotka liittävät ihmiskuntaa yhteiseksi ja sitä moraalista ilmapiiriä, joka taas edelleen ravitsee taiteen uudistumista ja kukoistusta.
(Tarkovski 1988, 220.)

Sitoutumiseni on vahvistunut visuaalisen taiteen merkitysten muuttuessa kohdallani. Olen tämän muutoksen äärellä, rakentamassa uusia merkityksiä ja polkuja, mitkä paikantaisivat minua yhteisöissämme ja tätä kautta yhteiskunnassamme. Tämän päivän taiteenkentässämme olevat ilmiöt: valkoisen kuu- tion pohdinnat, ilmaisun interaktiivisuus, paikkasidonnaisuus, käsitetaide, yhteisölliset projektit, ohjaavat meitä uusina palasina yhteiskuntaamme. Samalla tämän moninaisuuden äärellä voimme joutua kamelionttimaiseen tilaan, missä ilmaisun kielen rakentuminen on tärkeää niille ilmiöille minkä sisällä olemme.

Pyrinkin ymmärtämään enemmän vuorovaikutusympyrässäni tapahtuvia ilmiöitä ja palaamaan kerta kerran jälkeen työhuoneeseeni, mukanani repullinen ihmeteltävää, raapustuksia, joita ompelen kasaan, nähdäkseni sitoutumiseni ja monimuotoisuutemme.

Taiteilijan ideat syntyvät jossakin hänen minänsä salatuimmista syvyyksissä. Niitä eivät voi sanella mitkään ulkoiset ”käytännön tarpeet”. Taideteoksen ajatus ei voi olla irrallaan tekijän psyykestä ja omastatunnosta – se on tulos hänen koko suhteestaan elämään – muuten koko aherrus alun alkaen tuomittu taiteelliselta kannalta tyhjäksi ja hedelmättömäksi.

(Tarkovski, 1988, 229)

”Purkkapallo poika” sekatekniikka,
Tommi Toija, 2005

2.2 yhteisö – yhteiseen

Kun olemattomuudesta nousee esille tähän yhteiseen olemiseen jokin ja me tunnistamme sen. Tämä tapahtuu ennen luonnollisen asenteen asetuksia, ennen tulkintaa alustavasti.

(Kiljunen & Hannula 2001, 49.)

Viittaa lauseen sanoihin ”tähän yhteiseen olemiseen” ja tämän suhde subjektiiviseen esille tuomiseen. Jokin, mikä hahmottaisi meitä ymmärtämään prosessia, missä **minä olen**, muotoutuisi **me olemme**, tässä esille saattamisen ja kokemisen kentässä. Yrittän lähestyä varovasti ajatusta tuosta **minä olen**, **me olemiseen** ollessa uudenkaltaisena linssini alla olevana kysymyksenä. Olen kiinnostunut näiden kysymysten asettelusta ilmaisun äärellä. Ilmaisussa missä **minä olen** kasvaa eteemme ja viedessämme sen yhteiseen olemiseen kohtaamme **me olemme** meidän persoonallisuuksista syntyvinä.

Absoluuttinen ”minä olen”, joka haluaa löytää haluaa myöntää itsensä ilman muita. Tuollaista tilannetta kutsutaan yleensä yksinäisyydeksi (maailman tasolla). Se ei voi olla ylpeyttä yksinäisestä hallintakyvystä, erojen jalostamista tai vaihe, jolloin subjektiivisuus murtaa itse oikeutuksensa edellyttämän dialektisen jännitteen. Tai sitten ”minä olen” on yksin siksi, että se löytää perustanaan olemattomuuden. Yksinäinen minä näkee olevansa erillään, mutta se ei kykene tunnistamaan erillisyydessään oman kykynsä ehtoja, se ei kykene muuttamaan erillisyyttään toiminnan ja työn välineeksi, ulkomaailman käydyin kommunikation perustavaksi ilmaisuksi ja totuudeksi.

(Blanchot 2003, 218.)

Tuon minän tai absoluuttisen *minä olen*, ymmärtämisen sekä esille saattamisen kautta hahmottaminen minuudesta on haasteiden äärellä ilmaisussa.

Minä olen ei ole syntynyt vielä. *Minä olen* muoto, ei pääse etäänymään yksinäiseksi minäksi kovinkaan helposti ihmisen sosiaalisen taipumuksiensa vuoksi, mutta kuitenkin kun olen kohdannut ihmisiä, joiden minänsä on ja jotka eivät ole kasvaneet tietoisesti eristäytyneiksi, vain yhteiskuntamme rakenteista johtuvista arvoista ja tuon synnyttämästä dialogista on tärkeää saada heidän sisällään syntymään tunne omasta olemaisuudestaan ja *minä olen* merkityksestä.

Tähän kohtaan, kahdeksan vuotta sitten asetin ensimmäiset kysymykset ryhmätyöskentelymuodoista, mitkä sisälsivät *minä olen* hahmottamista mielikuvien ja sen synnyttämiä muotoja orgaanisten materiaalien kautta. Eristäytyneitten kohdalla *minä olen* olemisen pitää itse eristäytyä. Meidän ympärillämme on tuolloin vain materiaali ja minuus. Työstämisen kautta otamme esille tuon kateissa olevan, *minä olen*.

Me saatamme yhdessä tämän, kuvan eteemme, turvallisesti. Tällöin syntyy kuva meistä, juuri tuon esille tuodun kohdalla, tämän puhuessa meille itsestämme. Meidän sisäisyys tulee esille kaikkein kerrostuksineen ja hetken tuomine vivahteineen. Kaikki tämä mahdollistuu, ensiksi itsellemme ja tämän jälkeen meille jokaiselle, ryhmässä olevalle. Meistä tulee hauraita kaiken avautuessa eteemme, mutta samalla tuon inhimillisyyden astuessa esille me vahvistumme. Meille syntyy vuorovaikutus toistemme kanssa, yhteinen kokemus. Olemme näin synnyttämässä *minä olen* dialogia itsemme ja toistemme kanssa.

”Minä olen” omakuva, 1998. Camera obscura

Koska maailmassa on aina enemmän kuin kaksi ihmistä, pelkkä Minun ja Sinun välinen etiikka ei riitä, vaan lisäksi vaaditaan oikeudenmukaisuutta. Eettinen suhde toiseen voi olla ristiriidassa minun ja kolmannen(le tiers) välisen suhteen kanssa, mikä johtuu suhteiden alkuperäisestä epäsymmetrisyydestä. Ihmisiä voi kohdata tietynlainen vaihtovaje. Siksi olisi vastattava myös kysymykseen, miten selviytyä yhteisössä kunnioittaen ja arvostaen toisen toiseutta, jos muut eivät sitä tee.

Vaikka kahden ihmisen välillä on suhteellisen helppoa löytää hyväksyttävä Minä – Sinä yhteys tai kokemus ” toisen kasvojen kohtaamisesta” ongelma on miten menetellä yhteisössä, joiden ihmissuhderelaatiot ovat monenkirjavia ja joskus käsittämättömiä.

(Hankamäki 2003, 151.)

Vuorovaikutus itsemme ja samalla toistemme kanssa ryhmässä sekä siellä syntyneissä esille tuomisilla, olemme riisuneet itseltämme vaateet, vaikka piilottaisimme ne fiktioon.

Me olemme tulee esille. Kokemus toiseudesta kasvaa samanlaisesti tuon **minä olen** kanssa. Tärkein tähän saattamiseen on kosketus, joka tapahtuu meissä. Kosketuksella on oma kokonaisvaltainen merkitys esille saattamisessa, mitä meissä tapahtuu, kun kätemme alkavat muovata esille tulevaa ja tuon jatkuvasti uutta muotoa hakevan tuntemuksen sekä tuntemuksen, jonka kosketus meissä yhteisesti synnyttää, välillä.

”Suhde on juuri yhteisö, eikä yhteisö olisi mitään, ellei se avaisi häntä, joka asettuu siinä alttiiksi toiseuden äärettömyydelle vahvistaen samalla yhteisön ehdottoman äärellisyyden. Yhteisö, tasa-arvoisten yhteisö, joka koettelee heitä tuntemattomalla epä-

tasa-arvolla, ei alista heitä toisilleen vaan tekee heidät avoimiksi sellaiselle, mitä ei voi tavoittaa uudessa vastuun (suvereenisuuden?) suhteessa. Vaikka välittömyys, joka vahvistaisi jokaisen katoamisen kun yhteisyys häviää, ei olekaan yhteisössä mahdollista, se ehdottaa tai pakottaa tiedostamaan (kokemuksena, Erfahrungina) sen mitä ei voi tietää: ” itsensä tuonpuolisen” (tai ulkopuolisen) eli kuilun tai ekstaasin, joka on yhä singulaarinen suhde.”

(Blanchot, 2004, 37.)

Plastinen on näin meille enemmän kuin käsillä muovaamista plastisella materiaalilla. Plastinen muotoutuu kokonaisvaltaiseksi metafyyksiseksi toiminnaksi, jota tarkastelen linssini läpi molempiin suuntiin, plastisesti. Yhteinen kokemus paikantuu meissä ja mahdollistaa näin tasa-arvoisen yhteisön **minä olen** muodon kautta.

Näin meillä on edessämme jotain uutta, haasteellista ja outoa, opittua ja opiskeltavaa itsessämme. Kuitenkin on muistettava, että dialogi on merkityksellinen vain sen äärellä olemisen jatkumona.

”Olemme edenneet hitaasti, mutta en näe sille vaihtoehtoa. Vuorovaikutukseen ei voi vain ryhtyä. Ensin on opittava tuntemaan kulttuuria, ihmisiä ja palattava samoihin paikkoihin.

(Hannula, 2003, 124.)

2.3 Vuorovaikutusympyrä

Ajatus vuorovaikutusympyrästäni ja tämän ympärille muodostuvista vaikutussuhteista syntyi minulle, tarpeesta ymmärtää meissä tapahtuvien tunteiden, ajatuksien ja ilmiöiden välistä dialogia.

Dialogisuutta, fenomenologiaa ja hermeneutiikkaa yhdistää se että niissä kaikissa pyritään tulkita tapahtumien ja vaikutusyh-teyksien paljastumiseen. Kyse on näkymättömien tekemistä nä-kyväksi.

(Hankamäki 2003, 174.)

Näkyväksi saattamisen ympärillä oleva dialogi on se yhteisölinen perustana vuorovaikutusympyrälleni missä, **minä olen** ei voi muuntautua **me olemme** vain yksinäisellä kohtaamisella ja sen synnyttämällä dialogilla. Me tarvitsemme itsellemme **me olemme** kohtaamista, jotta tietoisuus meistä muodostaa **minä olen** dialogia syvemmäksi.

Dialogin pyrkimys tietoon tuo osapuolten välille jotain ylimää-räistä, jota keskustelijat eivät voi löytää yksin.

(Hankamäki 2003, 161.)

Alun lähteillä

Luovan prosessin alkuvaihe on mielestäni hyvin lähellä skitsoi-dista tilaa.

Mieleni on auennut ja on hyvin haavoittuvainen. Se tulkitsee ympäristöään suhteessa aiempaan sekoittuen minuuteeni voimalla,

joka helposti rakentaa mieleeni jakautumia, skitsoidisia tilan muotoja.

Pakottomuus, päämäärättömyys, avoimuus, intuitiivisuus, epäloogisuus, henkilökohtaisuus ja sattumanvaraisuus, leikkisyyskin kuuluvat tähän avoimeen mielentilaan. Kuinka asetan tämänkaltaisen tilan tuohon jatkuvassa liikkeessä olevaan vuorovaikutusympyrään? Tiedostaen, että ympyrän liikkeen kiertokulussa olemme kaikki, uuden kokemisen edessä, tuossa samassa haavoittuvassa tilassa.

On merkityksellistä ymmärtää ympyrän kautta tapahtuvaa jatkumoa sijoittaen tämä elämän inhimillisyyteen ja rikkaaseen vuorovaikutuksen olemukseen. Ympyrän, joka on merkityksellinen siihen kuuluville tai tuon ympyrän kautta kulkeville sekä niille uusille muotoutuneille ympyröille, jotka vaikuttavat toisaalla, oman näköisinä ja muotoisina.

On ymmärrettävä laajemmin käsitteitä taide, suhteessa ilmaisen tarpeellisuuteen, jotta voimme lähestyä vuorovaikutusympyrää. Puhuessamme taiteesta tuomme keskusteluun pirstaloitumisen ajan.

Olemmeko sivuuttaneet minäkuvan olemassaolon hahmottamisen käsillä tekemisen kautta? Olihan tuo yksi tavoite käsitteitaiteessa, sivuuttaa käsillä tekeminen. Mutta jos tarkastelemme tuota ajatusta, niin eikö tuo poista myös yhteisöllisen toiminnan perusolemuksen, kysymyksen? *Minä olen* on osallisena ja vaitukan tahollani yhteisössäni ja tämä ei ole kirjoitusta visuaalisessa viestissä vaan kosketusta ja kohtaamisista materiaaliin kautta meissä olevaan, tuoden jotain minusta ja meistä, etemme.

Yhteisön sisällä *me olemme* ja taiteilija tässä yhteisössä antaa yhteisölle oman kaltaista osaamistaan. Hänen kokemusmaail-

mansa on tärkeä moniulotteisena hahmottajana, minkä kielenä on metafyyysisuus.

Samalla taiteilija peilaa oman kokemusmaailmansa yhteisössä tapahtuvaan kokemukseen ja tämän kautta rakentaa uudenkaltaisia vuorovaikutusrakenteita yhteisöönsä tässä vuorovaikutusympyrän kierrossa.

Taiteilija on raottamassa ovea itseen ja pystyy näin synnyttämään yhteisössä itseymmärryksen välineitä.

"Kaksi pintaa", 2002, henkilökohtainen toteutus.

Nokian esimieskoulutuksessa käytyjen käsitteiden ja arvojen peilausta minäkuvan kanssa.

Gadamer näkeekin, ettei dialogi voi olla koskaan pelkkää ulkoista puhetta ei ole tv-puhetta, ei puhetta paikallisradioissa, eetterissä. Dialogisuutta ei voi harjoitella opiskelemalla puheoppia tai analysoimalla puhetilanteita. Puheen on aina oltava myös sisäistä puhetta, keskustelua itsen kanssa. Tämä edellyttää ihmisen eksistenssin pohtimista ja tekee pelkäksi teonteoriaksi ja normien tulkinnaksi kaventuneessa analyttisessä hermeneutiikasta varsinaista eksistenssihermeneutiikkaa.

Ajatus on yhteensopiva sen kanssa, mitä päättelimme itsetuntemuksen tärkeydestä Levinasin filosofiaa käsitellessämme.

Myös oma itse voi olla itselle vieras, salattu ja Toinen. On tärkeää tuntea omaa minuutta, jotta dialogi olisi hedelmällistä. Tiellä itsetuntemukseen Toinen on välttämätön silmien avaaja ja uuden opettaja.

(Hankamäki, 2003, 178.)

Taiteilija pyrkii rakentamaan kuvan avulla kokonaisuutta itsensä. Teoksen tekeminen ei pelkästään palvele yhteisöä, vaan ensisijaisesti tekijäänsä ja hänen irtautuessa teoksesta hän ryhtyy palvelemaan yhteisöään. On olennaisinta että taiteilija tulee olemaan vuorovaikutuksessa yhteisössään ja synnyttämään dialogin sen sisällä. Tätä kautta taiteilija rakentaa itselleen merkitystä yhteisöstä käsin. Visuaalinen elementti on taiteilijan omintakeisinta dialogia.

Dialogin rakentuessa taiteilijalle hän paikantaa itseään yhä tiivimmin yhteiskuntaan päin. Hänen tuomat osaamisen välineet toimivat kohtaamisina hänelle itselleen ja yhteisölle.

Taideteosten kautta tapahtuvaa maailmaa hahmottaminen on yhtä keskeinen osa maailmansuhdettamme kuin aistivuutemme yleensäkin. Buberin mukaan taide syntyy kohtaamisen tapahtumasta ja voi toimia kohtaamisen välineenä. Siksi myös taiteellisen tekemisen ja tutkimisen kautta tapahtuva dialogi vastaa tarkoin sitä liikettä, vuorottelua ja jännitettä, joka persoonanmuodostuksessamme vallitsee Minä – Sinä yhteyden ja Minä – Se objektivoitumisen välillä.
(Hankamäki 2003, 243.)

Ilmaisun on tarkoitus käsitellä tai katsoa meitä kohti. Ei pelkää tekijää, tai tekijöitä vaan ilmiöitä, joita synnytämme olemisen sitoutumisella yhteisöissämme. Näin olemme luomassa visuaalisen ilmaisun kieltä yhteiskuntaamme, jonka muodostamme me itse.

Yhteiskunnan yhtäaikainen avautuminen ja rinnakkaissidosten merkitysten korostuminen ovat johtaneet siihen, että nykytaide ja visuaalinen kulttuuri eivät voi uskotella olevansa suljettuja alueita. Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Taide, taiteilija ja taidekenttä ovat osa laajempaa yhteiskuntaa.
(Hannula, 15.)

Keskustelua Johnin kanssa kierrätyslasin käyttömahdollisuuksista Ambomaalla, Namibiassa, 2004.

Vuorovaikutusympyrä

Oheinen kaavio kuvaa niitä vuorovaikutuksen äärellä syntyviä ilmiöitä, joiden ympäröimänä olen nomadimaisena välittäjänä. ja sitä rakenteellista prosessia, jonka luon ympärilleni yhdenkaltaiseen ympyrään kietoutuneena.

Taiteilija

merkitys yhteisölle

yhteisöön sitoutuminen

tiedostaminen

*kokemuksen tuoma
muutos*

ymmärrys yhteisöstä

intohimio

vaikutussuhteet

*irtautuminen
minän rasitteista*

mahdollisuus tekijä

epävarmuus

kokemus

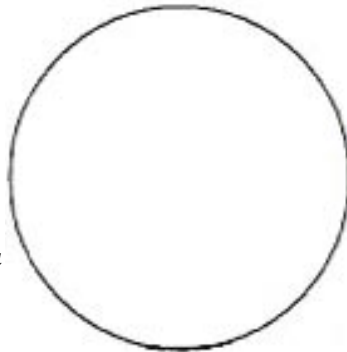
välittäminen

muuttuvat tekijät

käännne ja merkitys

negaatio/väkivaltaisuus

Yhteisö

Tarkastelen muutamalla lauseella ympyrässä olevia ilmiöitä ja miten nämä ilmenevät genressäni. Vaikutussuhteet ympyrässä avautuvat minulle dialogin kautta ja vain palaamalla tuossa kierrossa takaisin yhteisöni, synnyttän uusia tapoja kielelleni ja yhteisössä olemiselle. Ymmärtäen näin visuaalista kieltämme, joka on dialogin synnylle merkityksellinen avaten vaikutussuhteita uudelleen arvioitavikseni. Vaikutussuhteet ovat minulle jostain outoa, mikä synnyttää itselleni epävarmuuden ja tätä kautta mielenkiinnon, minkä äärelle voin palata uteliaana ja uudelleen, tämän olessa kuin pohjaton kaivo.

***Yhteisö** avaa jotain sellaista paikantumista sekä haasteita taiteilijalle mikä vetää puoleensa outouden voimalla. Kysymys rakentuu merkityksellisyydestä itselleen. Se ei ole kamppailua tavoitteista tai onnistumisen tuomista tunteista. Näin ollen minulle se syntyy tarve mennä yhteisöjen luokse, missä visuaalinen ilmaisu on outo mutta kuitenkin meissä olevana.*

Vuorovaikutusympyrässä **Taiteilija** rakentaa dialogin yhteisön äärelle, luoden heille toiminnallisia muotoja. Yhteisön henkilöt ovat näin luomassa keskenään rikkaita luovuuden prosesseja. Taiteilija oppii yhteisön kautta havainnoimaan ympäristöään ja laajentamaan ymmärrystä omasta vuorovaikutuksen peilistä synnyttäen omankaltaisen pelin.

Intohimo ajaa kiihkeästi taiteilijaa dialoginsa äärelle sekä sitoutumaan yhteisöönsä. Taiteilija haluaa olla osana rakentuvaa yhteiskuntaa. Hän pyrkii löytämään ilmaisuunsa olemisen muotoja vaikuttaen näin ratkaisuihin, mitkä hän luo yhteisön äärelle.

Epävarmuus asettaa taiteilijan irtautumisen äärelle teoksestaan ja teoksensa valmistumisen rakentuessa hän myös kasvattaa tietoisesti ymmärrystä ilmaisun epävarmuudesta yhteisönsä sisällä.

Hän pystyy näin tuomaan **välittämisen** välineitä, jotka muotoutuvat kokemuksen ja materiaalin kautta yhteisönsä.

Ymmärrys yhteisön dialogista kasvaa ajan myötä taiteilijalle. Merkitys oman dialogin synnyttämien työvälineitten tarpeellisuudesta mahdollistaa vapaan ilmapiirin taiteilijalle, eikä hän näin irtaudu yhteisöstään. **Sitoutuminen** yhteisöön kasvaa merkitykselliseksi, koska taiteilija tarvitsee useamman dialogin itselleen.

Tämänkaltaisen jatkumon kautta taiteilijalle avautuu **mahdollisuus** vaikuttaa toisaalle. **Kokemus** onnistuneen dialogin synnyttä yhteisössään antaa taiteilijan omalle työskentelylle arvokkaita välineitä. **Negaatiivisia tai väkivaltaisia** ilmiöitä emme voi välttää rikkaassa vuorovaikutuksessa. Negaatio syntyy myös taiteilijalle itselleen hänen palattuaan yksinäisen työnsä äärelle ompelemaan yhteen kokemaansa ja muodostaen näistä uusia välineitä yhteisöön vietäviksi. **Tiedostamalla** nämä vaikutteet taiteilija kohtaa itsessään **kokemuksen tuomat muutokset**, jotka ovat jatkon kannalta arvokkaita taiteilijalle sekä yhteisölle.

Monimuotoisuuden kasvaessa ympärillämme, taiteilija voi ommella yhteen vuorovaikutuksen palasia synnyttäen näillä uudella dialogia. Tämän uusiutumisprosessin ompelemisen kautta tapahtuva **käänne** johtaa itseymmärrykseen niistä vaikutussuhteista, joiden takia taiteilija haluaa palata yhteisönsä ja olla osa sitä.

Katson myös vuorovaikutuksen tarvetta ja merkitystä fiktiivisten rakenteiden kautta, niiden tuoman irtautumisen lohdullisuudesta johtuen. Mieleemme rakentaa fiktioita pyrkimyksenä irtautua totuudesta tai kuvitellusta sellaisesta. Totuutta meillä ei kuitenkaan ole, ja tämä rasittaa elämämme arkea.

Tuon vapautuksen tuoma mahdollisuus kuitenkin muuttuu sen kasvaessa edessämme, tuoden uudelleen kuvitellun totuuden tuomat paineet, nyt vain objektin välityksellä. Olemme näin ympyrässä, jossa fiktio ja konkreettinen käyvät dialogia sisälämme yhä uudelleen ja uudelleen.

Plastisessa linssissä on juuri kysymys tämänkaltaisen vuoropuhelun syntymisen mahdollisuudesta. Me hahmotamme tämän ikuisen muuttujan meissä ja ympärillämme olevana. Näin meille kasvaa olevaisuuden vaikutusmahdollisuus, mahdollisuus olla osallisena juuri tuosta ympyrästä käsin, mahdollisuus löytämisen merkityksellisyyteen itsessämme.

Vuorovaikutusympyrässä toimiva taiteilija hahmottaa kuuluvansa osaan elämän kokonaisuutta ja hänellä on ammattiosaajana oma roolinsa keskusteluissa tai niiden synnyttäjinä ja ennen kaikkea hän käy yhteisössä syntyvän dialogin lisäksi dialogia itsensä kanssa avaten niitä merkityksen muuttujia, mitä yhteisön kautta syntyy.

Itsen kanssa käytävä keskustelu on välttämätöntä sille, että ihminen voi edetä itsetuntemuksen tiellä ja kehittyä dialogisena keskustelijana.

(Hankamäki 2003, 179.)

Tämän kaltaista vuorovaikutusympyrää voimme tarkastella myös taiteellisen tutkimuksen kannalta. Silloin olemme rakentamassa visuaaliselle ilmaisulle uusia, avaavia tapoja, paikantukseemme tämän äärelle ja luoden olemuksellemme kieltä.

Siirrymme taiteen kentälle, hermeneuttiseen ympyrään, missä vuorovaikutussuhteet ja ympyrässä pysyminen kehittävät itsensä olemista ja tuon ympyrän ymmärtämistä sekä sen kulkua omassa genressään.

Haluan nähdä hermeneutiikan suhteessa taiteelliseen tutkimukseen, ei niinkään filosofisena, vaan nimenomaan lähestymistapana ja asenteena.

(Hannula 2001, 70.)

Vuorovaikutuksen äärellä

Sitoutuminen yhteisölliseen toimintaan ja sitoutumisen merkitys omassa työskentelyssä ja yhteisöön missä toimitaan. Viipyilyn, jota voisi kutsua vuosien kautta synnyttämän, yhteisen kokemuksen äänen, kasvaa merkittäväksi kokonaisuudeksi kaikille siellä oleville. Vasta tämän ollessa meissä olevana, syntyy transferensseja, jotka vaikuttavat elämämme arvoihin ja valintoihin. Paikantuen elämämme äärellä, muodostaen monimuotoista kieltä itsestämme.

”Me ollaan itse muuttuneet tämän 10 vuoden aikana ja kun me lähdettiin tämän teltan kanssa matkustamaan eri maihin, niin me lähdettiin hyvin tälleen perinteisesti länsimaisen tämmöisen etnografian lähtökohdista.

Nyt se on alkanut mennä yhä enemmän siihen suuntaan että me mietitään alusta alkaen näitten yhteisöjen kanssa, että mihin he voi käyttää meitä. Niin kuin, minkälaisen viestin he haluaa tuoda meidän yhteistyön välityksellä julkisuuteen”.

(Lea Kantosen haastattelusta, 25.2.2005.)

Visuaalinen ilmaisu pystyy olemaan tämän transferenssin synnyttäjänä oman mahdollomuutensa ansiosta, sen moninaisuutensa turvin, ja koska se lähtöisin meistä itsestämme. Outouden äärellä me olemme tämän synnyttäjiä, epävarmuutemmekin kautta. Tarvitsemme tätä kieltä yhteisen kokemuksen ja sen tuoman ***me olemme*** kielen muodostumiselle.

Luomme dialogin itsellemme ja samalla myös yhteisömme ul-

kopuolelle. Tämä on tärkeää monimuotoisuutemme hahmottamisen kannalta luoden rikasta ympäristöä meille.

Kantosten kohdalla voidaan myös puhua erityisestä keskustelutaiteesta. Siinä synnytetään keskusteleva prosessi taiteilijan ja yhteisön välille. Tavasta kommunikoida tulee taiteen keskeinen sisältö.

(Helsingin sanomat, kulttuuri, Jukka Yli- Lassila, 2005)

Terveystieteiden tutkimuskeskusten työtarkoituksen
työ- ja tutkimus.

Helsingin terveystieteiden strategian
2005-2007 yhteinen avoimuus

Tavoite

Yhteinen kokemus
Yksityinen kokemus

HYVINVOINTI
Terveystieteet

Pohdinta ja toimintamallit avaamaan
kysymyksiä määräämistä sekä kysymyksiä

Minun arvoni, Meidän arvot

Me työyhteisössä = Minun työyhteisön
rakentaminen

MINUN VAIKUTAVAT AVAINAJATUKSET

ASIAKASPALVELU

- Ystävällistä ja sujuvaa
- Huomion monikulttuurisuus sekä suomen ja Ruotsan kieli

KESTÄVÄ KASVU

- Oikein
- Henkilö
- Jatkuvilla

01

+

- palvelu

Centri: terveystyöt

TUENALUE

- luottamus
- syöjä
- kestävää
- kannukset luovaa turvallinen tunte

Yhteistyö 2019

- oitautuminen
- työntekijän paras tulos
- kolmas sektorin vaikuttava suunnittelu

Muistiinpanoille

3. MATERIAALIN KOSKETUS

3. MATERIAALIN KOSKETUS

Plastinen materiaali mahdollistaa ajatuksen vaihtelevuuden, teosta valmistaessamme. Tuo muuttuva ajatuksen tila antaa tekijän luovuudelle juuri sen oleellisen ajan, jolloin teos syntyy epäilysten varjosta, löytymisen riemuun.

Mutta miten koemme sanan plastinen, kun otamme esille materiaalin, jota voimme ryhtyä muovaamaan, tai kun edessämme on materiaali, mikä ei muovaudu. Ymmärrys äärettömästä mahdollisuudesta, siitä, että mielemme voi muovautua, on materiaalin kautta edessämme mahdollisena.

Katson mielekkääksi tuoda esille materiaaleja joihin itselläni on luonteva kosketus. Sillä juuri näitä materiaaleja lähestyessä on helpompi ymmärtää materiaalin merkitystä minäkuvan synnylle ja plastiselle ajattelulle. Tosin en kiellä etteivätkö myös nuo uuden kaltaiset materiaaliratkaisut ympärillämme ole vaikuttamassa identiteettiimme ja kuuluvan näin plastisen linssiin.

Kohdallani on kysymys itseäni tutustumisesta materiaalin kautta. Laitan nyt käteni saveen.

Otan saveen maasta, elämämme kasvualueesta. Maasta, johon piiloutuu omalla kohdallani elämäni tämän hetkinen tarkoitussellisuus. Savi osoittaa minulle jotain meistä itsestämme ilman subjektin tuomaa tarkoituksenmukaista muotoa, tällöin myös **itsemme** tulee esille. Pääsen näin syvempään kokemukseen ihmisyydestäni, kiertokulkuun, ajan katoavaisuuteen itsessäni.

Materiaalin mahdollista identiteettiä voidaan tarkastella erään identiteetin määritelmän kautta: materiaali todistaa olevansa se, joksi väittää itseään. Toisen määritelmän mukaan identiteettiin

kuuluu elämänkerrallinen jatkuvuus, identiteetti siis edellyttää ajan kulumista ja identiteetin jatkuvuutta ajassa.

(Sevelius, 2003, 208.)

Desirée Seveliuksen viittaus materiaalin identiteettiin on mielestäni juuri kokemamme materiaalin kautta syntyvä metafora, jonka vaikutuksen voin tuntea juuri maasta nostetun saven kautta, saven johon jälkemme ovat painautuneet kymmeniätuhansia vuosia. Olemme kuin yhtä saven identiteetin kanssa.

Mitä tapahtuu kun kosketamme savea, työskentelyprosessissa? Ja miksi tämä on tärkeää minäkuvan syntymisen kannalta?

Käden siirtämä energia ja saven sisällä tapahtuva kitka saavat saven lämpenemään ja näin helposti muokkautumaan tekijänsä mielenliikkeisiin nähden. Tämä mahdollistaa tekijän kohtaamaan mielenliikkeitään käsiensä kautta nopeudella, jota voimme verrat piirtämiseen ja maalaamiseen.

Tämänkaltainen työskentely helpottaa tekijää lähestymään teosta ilman pitkäaikaisen prosessin synnyttämää aikajännettä. Kohtaamme juuri sopivissa sykleissä syntyviä muotoja onnistumisen kokemukseen nähden, mitä tarvitaan tuon esineen syntymiseen.

Samalla teoksen tekijän on helppo reflektoida muistojaan saveen. Materiaalille syntyy näin autofiktiivinen merkitys. Materiaali on näin merkittävänä osana ilmaisun kieltä, sitä, mitä teoksella pyritään välittämään. Materiaalin valinta on ratkaisevassa osassa kertontaa.

The way that an artwork brings materials together is incredibly powerful. Sculpture is its materiality. I work with materials that are already charged with significance, with a meaning they have

acquired in the practise of everyday life. Used materials are profoundly human; they all bespeak the presence of human being. Therefore metaphor becomes unnecessary. I work matter to the point where it becomes something else, where metamorphosis is reached.

(Salcedo, 2000, 17-18.)

Materiaalin tuntemuksen sekä sen tuoman helppouden kautta meille syntyy mahdollisuus kohdata tuo itsessämme oleva tuntematon, vahingossa. Kun taiteilija kokee materiaalin olevan hänelle itseilmaisun välineenä, hän löytää itsensä, **minä olen** muodon, vaivattomasti. Hän pystyy myös siirtämään tuon materiaalin yhteisöön **me olemme** hahmottamisen välineeksi.

Hiidenkirnuluonnos, 2002. Kuivatettu savi ja hiili

Vahingossa

Mielen päättäessä suunnan teokselle ja arvioidessa tuota valmista teoksen kuvaa se joutuu matkalle, missä sen harhailu epävarmalle löytämiselle alkaa. Mielen ei tarvitse tuon pisteen ohittuessa tuntea teokselle annettavaa päämäärää. Mieli unohtaa tavoitteensa pala palalta. Kädet ovat ryhtyneet seikkailemaan. Kädet antavat näin mielelle vapauden.

Tämä on muutoskohta, mikä syntyy *kosketuksesta*. Ensimmäiseksi tekijä irtautuu ympäristöstään ja tämän jälkeen etenee kosketus kosketukselta mielen tavoitteellisuudesta aina vapautensa asti, mikä mahdollistaa teoksen synnyn. Hän ajautuu ajattomaan virtaan, jonka viitannäyttäjinä kädet ovat. Plastinen on tuon ajattomuuden rakentaja. Plastinen kasvaa meille metafysisiksi muodoksi.

Selviytyminen

Kosketuksen vaikuttaessa mielen suunnanmuutokselle ja kadottaessa tekijän ajattomuuteen, hänelle tarjoutuu selviytymisen mahdollisuus tuosta epävarmuudesta. Näin teoksen syntymä tai valmistumisen mahdollisuudet nousevatkin juuri tuosta kadottamisesta.

Kadottaminen kasvaa metaforan puvussa ilmaisuun antaen ilmaisun äärellä kamppailevalle tekijälle vapauden lähestyä fiktiivinen kaapu yllään teosta, vapautuen ulkopuolisista rasitteista, jotka synnyttävät juuri tuota epävarmuutta.

Tiina Veräjänkorva kirjoittaa mielestäni osuvasti hänen työkentelystään puutarhaan sijoittuvan teoksensa kohdalla. Hän puhuu teoksen metaforasta, joka pukeutuu ajan kaapuun.

*Yksinkertainen, pinnaltaan huokoinen valkoinen ruuk-
kuelementti toimii minulle eräänlaisena koepalana, johon
ympäristö jättää jälkensä ja se jättää jälkensä ympäristöön.
Itse näen tämän prosessin puutarhan metaforana.
(Veräjänkorva, 2003, 188)*

Veräjänkorva antaa teoksissaan ajalle muodon, mikä ilmenee materiaalin kautta. Hänen teoksessaan oikea materiaalin valinta mahdollistaa ajan ilmenemisen hänen haluamallaan tavalla, teoksen samalla kietoutuessa metaforaan. Teos on vapauttanut tekijänsä hänen omista merkityksen kahleista.

Oleminen on syntynyt teoksen kautta tämän tekijälle. Tekijä on kulkeutunut materiaalin tuntemuksen kautta kohti itseilmaisua ja tuon helppouden myötä syntynyttä irtautumista teoksestaan, vahingossa.

kuista sanastoista
erinekkää mielistä, itäntutkimus-
ryhmän dynamiikasta.

Kuvia ja kokonaisuuksien harjoitus
kuvitteluksi läpi.

Vahingossa

Mielen päänäkössä suuren
teokselle ja arvojen tuota
valmistaa teoksen kuva se
joutuu matkalle, mikä sen harkinta
epävarmuuteen löytämiselle alkaa.

Mielen ei tarvitse tuota zisteen
ylittäessä tuntee teokselle
annettavan päämäärä.

Mieli unohtaa yale yalalta tämän.
Kädet ovat yhtyneet seikkailuun.
Kädet antavat näin mielelle vapauden.

Tämä on muutoskohta mikä syntyy
kosketuksesta (plastiseen / saaveen /
Ensimmäiseksi tekijä ^{ei tarvitse tuntea} itäntutkimus
ympäristöstään ja tämän jälkeisen
kosketus kosketuksesta miele
tavoitteellisuuden, ja anna vapautteen

4. PÄÄROOLISTA SIVUROOLIIN

4. PÄÄROOLISTA SIVUROOLIIN

4.1 Peilini – pelini

Tarinassa, illuusiolla on kyky vapauttaa totuudesta ja siitä totuudesta minäkin pyrin vapautumaan, joka raastaa elämäni. Vaikka totuus illusion kautta vapautuisi minusta, on totuus kuitenkin monimuotoisen elämäni peili. Peilistä muodostan askelelta askellelta pelin, mikä verhoutuu tarinaksi.

Sen syntyprosessissa on ollut läsnä fiktio. Kysyn usein mieleni kokemusmaailman harhailun vaikuttavuudesta tarinan syntyyn. Onko tuota tarinan maailmaa olemassa minulle? Jos on, niin mihin olen sen piilottanut?

Kuinka pääsen irti teoksesta kun teos on itsessään irti arjesta, vai onko? Tarvitseeko minun tietoisesti siirtää kokemaani sivuun juuri kun syntyprosessi on voimakkaimmillaan mielessäni vain vapautuakseni raastavasta epävarmuudesta.

Opimme kuitenkin, jotain fiktiivisestä avaamisesta erilaisten genrejen, työtapojen ja draamaprosessien kautta.

(Korhonen- Ostern, 2001, 91.)

Katson draamaprosessia neljän kietoutuneen elementin kautta, jotta minulle hahmottuisi yhdenkaltainen fiktion kuuluva lähestymistapa. Tällöin minulle syntyy mahdollisuus ymmärtää irtautumisen tiloja teoksesta tai teoksen kautta sekä samalla kohdata itseytteni rakenteita, mitkä vaikuttavat välittäjänä olemisseni yhteisöissä.

I Konteksti on valittu ja jollain tapaa erityinen, erilainen kuin tavallinen elämä.

II Valitun kontekstin sisällä tapahtuu pääosin symbolein, jolla pyritään transformoida osallistujan aikaa, paikkaa niin että fiktiivisellä on merkitystä osallistujalle.

III Toimintaan vaikuttavat ja sitä ohjaavat esteettiset ja sosiaaliset säännöt, osallistujan kulttuurin mukaan.

IV Aina on kyse jollakin tapaa interaktiosta toisten kanssa, tirkistely, todistajien teatteri, osallistuva teatteri. Kaikkien osallistujien on jollakin tapaa ymmärtää ja hyväksyä toiminta.

(Korhonen - Ostern, 2001, 97.)

Vuonna 1998 suunnittelin A-klinikalle yhdenkaltaisen ryhmätyöskentelymuodon, joka sai sysäyksen kysymyksestä tuoda jotain meissä olevaa ja verhota tämä fiktiiviseen rakenteeseen. Silloin työskentelymme minämme äärellä ei olisi rasittavaa eikä negatiivista, visuaalisen ilmaisun outouden tuomasta vastuksellisuudesta johtuvaa.

Ajatuksena ilmaisun muodosta syntyi dramaturgisista elementeistä, jotka siirsimme käsillä tekemisen kautta turvallisesti yhdessä ryhmämme sisällä, samalla kun tiedostimme elämämme olevan raastavana ympärillämme.

Ryhmä

Annoin ryhmille tehtävän rakentaa fiktiivinen näytös, materiaalina savi ja esitysmuotona animaation pysäytetty kohta. Näytöksen pysäytetylle kohtaukselle rakentui näytelmän laji, miljöö, hahmot ja dialogi. Ryhmän kaikki jäsenet sitoutuivat rakentamaan näytöstä, myös dialogin osalta.

Muodon ja tarinan esille saattamisen kautta, missä mielikuvat pääsivät näyttämölle vuorovaikutukseen ryhmän sisällä sekä ryhmien välillä.

Hahmojen persoonallista ilmettä pystyimme tarkastelemaan symbolisina vuorovaikutus välineinä ryhmän sisällä. Lavastuksen miattasuhteet ja jännitteet olivat uusia tapoja hahmottaa ympäristöä. Dialogi kasvoi vapaana kohtausta rakentaessamme sen alkumäärittelystä huolimatta. Näin synnytimme uutta, rikasta ja outoakin vuoropuhelua välillemme hahmojen kautta.

Mistä tämänkaltaisessa on kysymys?

Dynaamisesta luovasta ryhmätyöskentely muodosta, luovasta kuvallisesta ilmaisusta vai hetkestä, jossa subjekti saa vapautuksen arkitodellisuudesta ja rakentaa itsensä fiktion ympärille? Itsen transferenssi toteutuu, kun ryhmän sisällä syntyy kokemus, yksityisen kautta rakentuvasta yhteisestä ilmaisusta. Näin hahmojen olemuksien kautta syntyy merkittävä vuorovaikutus meidän keskuuteemme.

Yhteisen kokemuksen ja tavoitteen kautta muokkautuneet plastiset hahmot antavat myös mahdollisuuden niiden keskinäiselle tarkastelulle, työstämisen jatkumolle sekä niiden hyväksymiselle, jolloin ne otetaan takaisin itseemme, omaan persoonaamme. Tämä antaa mahdollisuuden persoonan eri osapuolien integroitumiselle.

Käsityksemme meissä olevasta tulee etemme. Olemme luoneet tämän visuaalisin elementein itsestämme, jotka ovat meidän arkitodellisuuttamme, puettuna tarinaan.

Miten tämä vaikuttaa minuun itseäni ja työskentelyyni? Voinko tätä kautta ymmärtää ilmaisua.

Kuinka kasvan mahdolliseen vapautumiseen teoksesta tai kokemuksesta, jonka kautta minun olisi mahdollista synnyttää uudenkaltaista ja uusilla haasteilla olevia ilmaisun muotoja. Muotoja, joiden avulla pystyn palaamaan takaisin yhteisöön?

Minun on vielä avattava ymmärrystäni itseni kautta teoksesta vapautumisesta tai yhteisöllisistä rakenteista ja sinne muotoutuneista tavoitteista.

Fiktio ja taideteoksen asema tutkimisen välikappaleena on tärkeää siksi, että se avaa myös tekijänsä autenttisen sielunmaiseman ja transsendentaalisen egon valaisemiseen.

(Hankamäki, 2003, 245.)

4.2 Pääroolista sivurooliin

Esille saaminen, nostaminen olemattomuudesta, on niin aukollista, fragmentaarista ja hallitsemattomasti täydentyvää, että sen kuvaaminen toisille onnistuu parhaiten fiktion keinoin.
(Varto, 2001, 56.)

Tuoda näkyville, esineellistää fiktio konkreettiseksi ja määrittää tämä samalla konkretian joukkoon. Näinkö käy käsien jäljille, tuolle esineelle, hahmotettavissa olevalle muodolle.

Teoksen valmistuessa teoksen tekijä omaa pääroolin teoksen muotoutuessa sivurooliin. Tekijä tarkastelee teostaan peilaamalla itseään siihen ja käyden dialogia teoksen kanssa. Teos kahlitsee tekijäänsä sen valmistumiseen saakka. Hän tarvitsee teosta tuohon valmistumispiisteeseen, jolloin syntyy irtautuminen ja roolin vaihdos, teoksen ja tekijän välillä.

Suuntautuessa pääroolia kohti teos vapauttaa tekijänsä sen kahleista ja näin teos pääsee toteuttamaan tehtävänsä, olemaan muuttujana vuorovaikutus ympyrässä.

Ympyrän sisällä teoksen kokija on pääroolissa. Näin teos pääsee irtautumaan tekijästään saavuttaakseen tärkeimmän tehtävänsä, olemaan sivuroolissa. Tällöin kokijan mahdollisuus itseydessä kasvaa. Kokija omaksuu pääroolin, synnyttääkseen dialogin teoksen ja itsensä välille.

Vapautuminen

Teoksen kokija on ilmiöiden sisällä tai pikemminkin hän on näiden ilmiöiden päähenkilö.

Teos pääsee irtautumaan tekijästään ja aloittamaan tärkeimmän

tehtävänsä, olemaan sivupääosassa tarinassa, jonka päähenkilö eli kokija synnyttää itselleen.

Tällöin kokijan mahdollisuus itseystensä kasvaa kokemuksellisiin mittoihin suhteessa ympäristöönsä, ja luo mahdollisuuden omakohtaisen tarinan synnystä peilaten sitä arjestaan.

Teoksen tekijä on näin saattanut itsensä kautta vuorovaikutuksessa syntyneitä kohtaamisia, tuoden nämä esille. Irtautunut pala palalta omimmastaan, tämän hetken olemisesta. Jatkaen merkityksen kulkua ilman tuon syntymän tuomaa painetta. Siksi tekijä purkautuu, tietäen vapautuvansa teoksestaan.

Hän palauttaa teoksen takaisin heidän luokseen, joiden kautta se on saanut elinvoimaisen mahdollisuuden tulla todeksi.

At first, as investigate the various acts of violence, a form of communication – or more precisely, a form of communion – is established with the victim. This endures throughout the whole process of making the work. I make the piece for the victim who makes him- or herself present in my work. This process involves a dynamic of its own. Once piece is finished, it becomes completely autonomous from me. It is this autonomous creation that establishes a dialogue with the spectator who is open to it. The viewer may find something in the work that triggers his or her own memories of sorrow, or some personal recollection. It is during this unique moment of beholding that the viewer may enter, as I did, into communion with the victim's experience. The artworks fully manifest itself at that moment. (Doris Salcedo, 2000, 17-18.)

Tietoisuus vapautumisesta on hyvin oleellinen taiteilijalle itselleen hänen ryhtyessään toimimaan yhteisössä ja olemaan vuorovaikutusympyrässä välittäjänä, siinä ympyrässä jossa yhteisön jäsenet ovat teoksen tekijöitä.

Tällä itseymmärryksen prosessilla taiteilija välittäjänä luo uudenkaltaisen ammattimaisen suunnan, jossa hän yhteisöllisenä tekijänä vaikuttaa tekijän paikantumiseen yhteisöön tämän hänestä käsin kasvavan itseymmärryksen välineen kautta. Siksi irtautumisen ymmärrys henkilölle, jolla ei ole aikaisempaa kokemusta työskennellä visuaalisen työn äärellä ja kohdata sen problematiikkaa, synnyttää pelon tuomaa jännitettä, omasta työskentelystä, tämän taas vaikuttaa teoksen syntyyn, niin että omakohtaiset onnistumisen tuomat tuntemukset ovat negatiivisia.

Rennon syntyprosessin tuoman vapauttavan tuntemuksen kautta henkilö rakentaa pala palalta itseään, havaiten peilinsä kautta syntyvän minäkuvansa ja paikantuen persoonana yhteisöön, jonka sisällä toimii.

Kokemus auttaa taiteilijaa myös ymmärtämään siinä viipyilyn ja sitoutumisen merkityksen. Tämä toimii vuorovaikutuksessaikin, vai voisiko sanoa, että ainoastaan tätä kautta syntyy hedelmällistä ja merkittävää astuessamme ryhmään, jonka jokainen jäsen on outouden ympäröimänä lähestymässä minäkuvaansa ilmaisun kautta, uudella välineellä. Taitelijalla on mahdollisuus synnyttää turvallinen, mieleltään avoin ja herkkä tila henkilöä kohtaamaan persoonansa tuntematonta, olemalla osana ryhmää kokemuksellisuutensa kautta. Näin meille on syntymässä ympärillemme moniarvoinen ja dynaamisen yhteisö.

Taiteilijan tietoisuus viipyilystä mahdollistaa yhteisön oleville pysähtyneisyyden ajan, jolloin meille syntyy mahdollisuus tunteiden avaamiselle ja aistien herkistymiselle, joita tarvitsemme **me olemme** muodostamisessa. Taiteilija toimii välittäjänä tuolle viipyilylle. Näin tekijälle mahdollistuu aikaa tarkastella käsiensä jälkeä, jopa käsiensä liikettä ja mielen avautumista viipyi-

lyn aikana. Tämä ollessa todellinen vastakohta aikamme suori-
tuskeskeiseen olemukseen.

Välittäjänä

Siirryn välittäjäksi ryhmän keskuuteen. Reppuni on täynnä väli-
neitä, tietoa, kokemusta ja osaamista visuaaliselta alalta. Minulla
on mahdollisuus jakaa tätä kokemusta ryhmässä. Uskon minän
kautta syntyneeseen kokemukseen ja siihen mahdollisuuteen,
että voimme onnistua transferenssissä keskuudessamme.

Olen välittäjä ja ehdollistun tehtävääni. Transeferenssi ei muu-
ten pääse syntymään ja kasvamaan keskuuteemme.

Ryhmämme jäsenet työstävät yksin ja yhdessä minuuttansa
sekä meitä. He synnyttävät jäljen, jonka kuuluu tulla nähdyksi,
koetuksi, keskuudessamme. Meidän jälkemme mahdollistaa pi-
dempiaikaisen vuorovaikutuksen meille kaikille, jotka kohtaam-
me tämän.

Mutta se ensisijaisesti tuo visuaalisesti esille yhteisössä oleville
heidän omia arvojaan, joita yhteisön jäsenet voivat tarkastella kas-
vattaen uusia kysymyksiä sekä pohdintoja, kuvansa kautta omaan
dialogiinsa. Sille on asetettava pysyvyyden arvo samankaltainen
kuin asetamme sankaritaiteilijan tai – arkkitehdin luomuksien
kohdalla.

Yhteisö muuntautuu askel askeleelta itsensä presentaatioksi
tuntemattomilla välineillä ja tuntemattomana. Näin yhteisö pysyy
vilpittömän tuoreena ilmaisussaan ja oman näköisensä ilman
meidän visuaalisen alan ammattilaisten (maneereja), mahdotto-
muuttamme. Tällöin myös taiteilijalle kasvaa ymmärrys välittäjä-
nä olemisen syvyydestä.

4.3 Poeettinen rakennelma

Tirkistelyluukku

Aulan hienoimman ja massiivisimman oven takaa löytyy tirkistelyluukku.

Länsimaisen teatterin arkkitehtoniseen tilaan sidottu muoto on rakentunut 1800-luvulla nykyisen kaltaiseksi. Itse näyttämöaukko ja katsomo olivat olemassa aiemmin. Valojen himmentäminen ja yleisön hiljaisuuden vaade tulivat mukaan vasta 1850-luvulla. Tämän tilan myötä syntyi kulttuuri, jossa esittäjät ja katsojat ovat sekä fyysisesti, että psyykkisesti erillään toisistaan ja välillä on näkymätön seinä. Tällöin katsojat ovat kuin tirkistelijöitä tapahtumalle.

Veistoksieni tarinan piilottaminen juontaa tuohon salaiseen ja turvalliseen, tirkistelyyn.

Aukko, josta kurkistan ... aukko josta kurkistamme...

Tapahtuma on lähtöisin kaikista läsnäolijoista. Me olemme tuon tirkistelyn päänäyttelijöitä. Kohde on edessä. Objekti tuntuu olevan vain sana, jolla määrittelemme ulkoista, vaikkakin kyseessä on sisäinen.

Katson tuosta tirkistelyaukosta objektia ja kuitenkin katson itseäni. Olenko siis objekti itselleni vai subjekti tuon kohteen kautta?

Tirkistelyaukon linssin toisella puolella teos tarkkailee, katsoo meistä lähtevää, siirtäen itsensä meidän joukkoon.

Tadeteollisen korkeakouluun tekemääni taiteen maisterin loppuyöhöni sisältyy kirjallisen osan lisäksi konkreettinen veistos, jota kutsun poeettiseksi rakenteeksi. Teos ”Tule kanssani...tule, tule”

on osa tirkistelyyn sisältyvien teoksien ilmentymiä.

Teos on syntynyt vuorovaikutuksen kautta ja muuntautunut kerta kerran jälkeen plastiseksi linssiksi minussa ja kauttani, fiktiiviseksi tarinan osaksi, jonka lähtökohtana ovat muistot.

Nuo muistot sijoittuvat tuohon sisällä olevaan pieneen posliinisen hahmoon (kannen kuvassa) ja hänen edelliseen omistajaansa.

Nyt tämä hahmo on meidän kaikkien ulottuvilla, synnyttäen keskuuteemme uudenkaltaisia keskusteluja.

” Näyttäisi siis siltä, että epäonnistuessaankin yhteisö on eräänlaista kirjoitusta, joista on vain löydettävä viimeiset sanat: ”Tule, tule, tulkaa, te tai sinä, jolla ei tuntuisi sopivan määräys,rukous tai odotus” (Blanchot, 2004, 30.)

Tule kanssani...tule, tule, 2005, sekatekniikka, yksityiskohta.

TULE KANSSANI...TULE, TULE

tule kanssani...tule, tule

huomisesta en tiedä

tule kanssani

vaaleaan, kukitan sinut

tule, tule

pelkäätkö muistojasi

tule kanssani

hunnutin varjoni

pelkojasi varten

tule, tule

huomisesta muistoja, vaaleita

tule kanssani

5. PLASTINEN LINSSI

5. PLASTINEN LINSSI

Plastinen on muuttuvan ajattelun mahdollisuutta, sitä muutosta, jossa vaikutus syntyy tapahtumassa ja muutoksen jälkeen palaan takaisin uusin tiedoin ja kokemuksiin. Minän muotoutumisella on tuolloin lähtökohta sekä kokemus tuon muutoksen kautta ja epävarmuuden kuva, jonka kuvaa minäni uskaltaa katsoa, uudelleen ja uudelleen.

Olen kuin virtana tai lihallisena välittäjänä osaltani, tulkkina tunnoille ja kokemuksille. Kohtaamiset synnyttävät uudenkaltaisia kuvia ilmaisuuni.

Vuorovaikutuksen kierrossa olen tuo taiteilija, joka välittää itselleen ja itsensä kautta uusia rakenteita. Olen yhteisössä havannoitsijana, visuaalisen kielen ääni ja sitoutunut yhteisöön, missä toimin. Tämän tiedostaen synnyttän itselleni uusia kysymyksiä juuri tuosta kokemuksesta. Tämän tiedostaen tulee esille minäkuvan muokkautuminen, se koko elämän mittainen ja juuri tästä tietoisuudesta kasvaa sitoutuminen. Sitoutumisen jatkumon kautta syntyy rikkautta ja merkityksiä, niin minulle kuin yhteisöön, missä olen. Kasvatan vastuullisuuttani taiteilijana, ymmärtäen, syventäen ja sitoutuneena omaan mahdollomuteeni. Poeettiset rakenteeni, joiksi voinen kutsua ilmaisuuni, saavat uuden impulssin tämän kohtaamisen sekä tietoisuuden johdosta ja ainoastaan juuri tämän sitoutumisen kautta, aina kun palaan kammiooni yhteisten kokemuksiemme jälkeen yhteisössäni ja alan parsimaan yhteen outoa, mitä löydän reppuni kätköistä. Tiedostaen samalla palaamiseni varmuuden, yhteisöni luokse mistä tulin. Muuten jäisin tyhjäksi.

En voi myös unohtaa sosiaalista rakennettani tehdessäni teok-

siani. Tuo on veistetty, ajan haavassa sisälleni. Sekoitan plastisesti käsitteitäni ja tuntojani. Pidän kiinni hengityksestäni ja siitä ymmärryksestä, miten kulttuurimme vaikuttaa identiteettiini, peilin lailla, josta muodostan pelin, elämän mittaisen itselleni.

Ompelen kasaan jotain sellaista, tuntematonta minulle, mikä kaiken yhteensaattamisen jälkeen on tuttua hengityksessäni. Tiedostaen välittäjänä olemisen vaateen ja vastuun, helpottaa minua tieto meissä syntyvästä olemisesta, hiljaa kuuntelemisen mahdollisuudesta.

Plastinen linssi kietoo minut äärelleen, katsomaan linssin kautta molempiin suuntiin. Voisin pitää plastista linssiä välineenä, mutta sitä se ei ole toisin kuin vuorovaikutusympyrä, joka on työväline, jolla voin tarkastella sen ympärillä syntyviä ilmiöitä. Plastisen linssi on muotoutunut minulle ajattelun välineeksi, jonka äärellä voin katsoa ja tarkastella ilmaisuja, monimuotoisesti muuttuvia ilmiöitä. Plastinen linssi antaa minulle mahdollisuuden muotonsa kautta tarkastella omaa minääni ilmiöiden sisällä, samalla mahdollistaen rikkaan vuorovaikutukseen yhteisöni sisällä.

Miksi sitten katson muokatakseni näkemääni ja kokemaani? Tuon esille mahdollisen takana olevan mahdottomuuden, annan mielikuvitukselle siivet. Olen maailman olemuksien ympäröimänä. Maailman, jonka visuaalinen ilme on rikas ja rönsyilevä. Tämä vaikuttaa minuun hämmäntävästi. Yritän löytää itseäni tästä maailmasta ja muokata polkuja itselleni ulospääsyyntä, tilaa hengitykselleni. Olla inhimillisesti mukana omassa kehossa, maailmassa, joka syntyy erilaisten tendenssien ja pyrkimysten välisistä jännitteistä.

En ole mielestäni katsomassa yhden, vaan useamman linssin

läpi yhä monimuotoisemmaksi kasvavaa visuaalista kenttäämme. Tämä voi kuitenkin olla minäkuvalle tuhoisa, kohtalokas, jollei minulla ole avainta pirstaleisen kuvamme ymmärtämiseen ja kokoamiseen tässä muutoksen kentässä.

Plastinen linssi ei ole pelkkä teos tai ajatus teoksesta. En voi pelkästään teoksen tai ilmaisun kautta lähestyä plastisuutta.

Tämä ei ole pelkkä lopputyöni taideteolliseen korkeakouluun. Se on jotain, kun katsoo linssin läpi ja hetken häivähdyksessä on ikuisuus, huomaten katsovansa itseään plastisesti tai peilautuvan linssin pinnalta. Plastinen linssi on tämä kirja ja taitto, ehkä viimeisen tunnin muutoskohta tässä kirjassa. Me olemme plastisen linssin molemmin puolin toisiamme rikastuttaen. Välittäen ja jakaen.

Kysyn itseltäni, miten plastinen linssi sitouttaa minut tulevaisuudessa taiteen tai muotoilun kenttään, vuorovaikutuksien äärelle, missä minäkuvani katsoo tuon linssin läpi molempiin suuntiin, plastisesti.

Koen kulttuurimme äärelle rakentuvan työn olevan se perusta, jonka ympäröimänä pidämme kiinni identiteetistämme sekä hahmotamme minäkuvaamme. Ja kuinka haastavan edessä olen tämän päivän moniulotteisten ilmiöitten sekoittuessa hämähäkin seittien näköiseksi verkoksi ympärilleni. Samalla yhteiskunnassamme vallitseva arvostuksen tyhjiö kulttuurimme identiteetin rakentajana, vaikuttaa hämmentävästi ja ei omalta osaltaan helpota oloani genressäni. Pioneerityötä on onneksi tehty ja vuorovaiikutteisella ilmaisulla on paikkansa yhteiskunnassamme. Pelkään vain hintaa, missä arvot joutuvat koetukselle olemassaolomme todistelun hiljentäessä äänen. Kun tuotettavuuden näkökulmat tulevat ilmaisumme äärelle, olemme vaarassa kadottaa jotain

itsestämme ja olemassaolomme merkityksellisyydestä. Kuitenkin nämä vaikuttavat käsitteittemme syntyyn ja reflektoituvat, ilmaisun kentällä voimakkainkin purkauksin, suorastaan huutaen niskaamme kysymyksinä. Synnyttäen samalla uudenkaltaista ilmaisun kosketusta ja tarvetta meille.

Tämän tiedostaen muistutan itseäni mahdollisuudesta, olemalla mukana kulttuurimme kentällä omankaltaisena ihmetelijänä muodostamassa visuaalisen ilmaisun välineitä tuleville sukupolville. Ovathan tuolla tulevaisuudessa ihmettelemässä lapsemme, uusine haasteineen, kokemuksineen ja oivalluksineen, tämänkaltaisen äärellä, luomassa tarvittavaa tasapainoa elämämme kiemuroihin, ehkä vähän hämmentyen.

Tästä vain seur..., en tiedä? Ympyrä on kierretty, olenko siis alussa?

23.48

Kirjoitettu kiitos

Keskustelumme hedelmällisestä ilmeestä ja katalysaattorina olemisesta plastiseen linssiin, kuuluvat ohjaajalleni - Jan Kenneth Weckmanille.

Kiitettävästä kärsivällisyydestä kirjoitettavan kieleemme keskustelujen ollessa painekattilan oloinen - Elinalle.

Jaksamisesta muistini ja koneitten äärellä - Jukalle

Meistä itsestämme lähtevänä olevaisuutena - Tommille

Hämmäntämisestä - Jyrkille

Leolle, Auralle ja Aavalle, jotka eivät vielä ymmärrä miksi isä ihmettelee ja on vaikea - heidän ollessa huomiossa

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

Blanchot Maurice. Kirjallinen avaruus. Suom. Susanna Lindberg. Helsinki: Ai-ai, 2003 (L'Espaced littéraire, 1955)

_____. *Tuntematon yhteisö. Suom. Janne Kurki ja Panu Minkkinen. Helsinki. Loki-Kirjat, 2004 (Lacomunauté inavouable, 1983)*

Hankamäki Jukka. Dialoginen filosofia: Teoria, metodi ja politiikka. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, 2003

Hannula Mika. Kaikki tai ei mitään. Helsinki: Kuvataideakatemia, 2003

_____. *Nykytaiteen harharetket. Helsinki: Kuvataideakatemia 2004*

Varto, Juha. Esille saattamisen tutkiminen. Teoksessa Kiljunen, S. & Hannula, M. (toim.) Taiteellinen tutkimus. Helsinki: Kuvataideakatemia, 2001

Korhonen – Ostern, Katarsis. Draama, teatteri ja kasvatus. Helsinki: Atena kustannus Oy, 2001

Lakoff and Johnson, Philosophy in the Flesh, HarperCollins Publishers, 1999

Sevelius, Desirée. Podintoja jätemateriaalin estetiikasta. Teoksessa Leppänen, Helena (toim.) Ruukun runoutta ja materiaalin mystiikkaa. Helsinki: Taide-teollinen korkeakoulu, 2003

Veräjänkorva Tiina. Keraamisia, kuvattuja ja käsitteellisiä fragmentteja puutarhasta. Teoksessa Leppänen Helena (toim.) Ruukun runoutta ja materiaalin mystiikkaa. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu, 2003

Tarkovski Andrei. Vangittu aika. Love kirjat, 1988

HAASTATTELUJA

YLE, TV1, Kulttuuriuutiset, 25.2.2005

ARTTIKKELEITA

Yli-Lassila, J. 2005. Kulttuuri. Helsingin sanomat, 22.2.05

WEB- SIVUJA

http://www.kepa.fi/kumppani/arkisto/1998_4

KIRJAN AUKEAMAKUVAT

1. HAHMOTUS

Teos ”Sivussa seisoja” Tommi Toija, 2005 sekatekniikka

kuva: Tommi Toija

2. TYÖHUONE

Kuva työhuoneeltani 2005

kuva: Jukka Forstén

3. MATERIAALIN KOSKETUS

Yksityiskohta ”Savipajan Kwaata” Namibian Ambomaalla järjestetystä workshop:sta, keväällä 2004.

kuva: Sari Saarikoski

4. PÄÄROOLISTA SIVUROOLIIN

Yksityiskohta fiktiivisestä esineestä, ”Vainajien tuhkan kuljetus astia” Petteri Aaltolainen, 2004 sekatekniikka

kuva: Petteri Aaltolainen

5. PLASTINEN LINSSI

Teos ”Tule kanssani...tule, tule” Petteri Aaltolainen, 2005 sekatekniikka

kuva: Jukka Forstén